

Za prof. Dr. Josefem Ehmerem (7. 11. 1948 – 10. 5. 2023)

V těchto dnech nečekaně opustil řady sociálních historiků a historických demografů emeritní profesor vídeňské univerzity Josef Peter Ehmer, s nímž před třiceti lety navázali těsné kontakty i čeští historici, podílející se na tehdy probíhajícím rakousko-českém projektu *Soziale Strukturen in Böhmen*. Josef Ehmer, mezi přáteli důvěrně oslovovaný jménem Sepp, stál u jeho zrodu, podílel se na promyšlení jeho konkrétní podoby a pomáhal svými nesmírně fundovanými konzultacemi během jeho průběhu. A i později, když projekt skončil, byl vždy připraven odborně pomoci nejen jeho někdejšími účastníkům, ale i českým studentům, kteří přijížděli do Vídně studovat jemu blízkou problematiku, tj. sociální a populační vývoj nové doby. Jeho usměvavá tvář a zájem o práci těch, kteří se na něho obraceli s prosbou o radu, zůstanou trvale v paměti všech, kteří se s ním setkali.

Josef Ehmer pocházel z nevelké hornorakouské vesnice ležící poblíž alpského jezera Traunsee. Studium historie a germanistiky na vídeňské univerzitě zakončil roku 1977 doktorátem z historie. Pro svou disertaci, zpracovanou pod vedením profesora Michaela Mitterauera, zvolil téma Rodinná struktura a organizace práce v raně průmyslové Vídni. A sociální situace dělnictva a drobného řemeslnictva, vrstev, z nichž sám vyšel, zůstala i v dalších letech jeho hlavním tématem. Po dokončení studia nastoupil Josef Ehmer roku 1978 jako asistent na vídeňskou univerzitu, na její Institut für Wirtschafts- und Sozialgeschichte (IWSG), kde se posléze stal docentem. V letech 1993–2005 na čas změnil působiště jako profesor univerzity v Salcburku, roku 2005 se pak vrátil do Vídně, na místo, jež se uvolnilo odchodem prof. Mitterauera na odpočinek. On sám jej pak následoval roku 2015. Řada monografií i dílčích příspěvků k sociálním dějinám 18.–20. století, které během své vědecké dráhy publikoval, pojednávala o měnícím se postavení rodiny během probíhajících sociálních změn, o organizaci práce v rolnickém prostředí, o problematice stáří, v posledních letech svého působení se pak věnoval zejména migracím (včetně migrací v českých zemích) a historické demografii.

Byl průkopníkem kvantitativního studia v rakouské historiografii a v souvislosti s tím se také podílel na vzniku rozsáhlé databáze k dějinám rodiny, dodnes přístupné na IWSG. Jeho výzkumy vždy reagovaly na závažné problémy současnosti, vycházely ze širokého evropského kontextu a z dokonalé znalosti relevantní zahraniční literatury, ale i z úzké spolupráce se předními historiky sociálních dějin, jako byl Jürgen Kocka, Jürgen Schlumbohm nebo Hans Medick. Díky studijním pobytům na univerzitách a vědeckých ústavech v Mnichově, Göttingen a Cambridge, pedagogickému působení na univerzitách v Berlíně

a Florencii a mezinárodním vědeckým projektům, na nichž se podílel, získal vskutku znamenitý rozhled po výsledcích bádání k tématům svého zájmu, ale také vynikající renomé ve vědeckém světě.

Pro každého, kdo se hodlá vážně zabývat historickou demografií, je neocenitelnou pomůckou jeho příručka *Bevölkerungsgechichte und historische Demographie, 1800–2000*. Vyšla původně roku 2004 jako 71. svazek známé *Encyklopedie německých dějin* a dočkala se roku 2014 druhého vydání. Tematicky navázala na stejnojmennou práci Christiana Pfistera pro období 1500–1800, vydanou ve druhém vydání roku 2007 jako 28. svazek téže řady. Zachovává obvyklou strukturu *Encyklopedie německých dějin*, tj. v první části podává základní poučení o tématu dané disciplíny a ve druhém seznamuje s výsledky současného bádání. Třetí část pak tvoří obsáhlá bibliografie. Mezi příručkami historické demografie, které má zájemce o obor k dispozici, patří k nejlepším. Překvapuje nejen šíří záběru a hloubkou podávaných informací, ale i tím, že ke každé otázce přináší také autorovo vlastní stanovisko. Vzhledem k úzké provázanosti českých a německých dějin i svému širokému záběru bude ještě dlouho sloužit i našim historickým demografům.

Eduard Maur